

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม จำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมารัฐได้พัฒนาประเทศโดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจำนวน 7 ฉบับ ทุกฉบับมุ่งพัฒนาการศึกษาแต่ยังได้รับการพัฒนาน้อย (ศึกษานิเทศก์ 2541 : 6 – 7) ความจริงในเรื่องนี้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคมชาวไทยมานานแล้ว และสังคมเราได้พยายามมาอย่างต่อเนื่องที่จะจัดให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาที่ดีที่สุดตามศักยภาพของแต่ละคน เมื่อพิจารณาสภาพความเป็นจริง พบว่าคนไทยได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยเพียง 5.3 ปี อันส่งผลให้ประสิทธิภาพของการผลิตและประสิทธิภาพในการทำงานของคนไทยด้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) จึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนไทยให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน สังคม และประเทศชาติในที่สุด ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 จึงได้ปรับแนวความคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดเน้นหลักของการพัฒนามาเป็นการพัฒนาคน เพราะคนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง (คณะกรรมการข้าราชการครู ม.ป.ป. : 8)

สภาพสังคมโลกและประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมที่ประชาชนมีวิถีแบบเรียบง่าย ผลิตเพื่อการบริโภค เป็นสังคมอุตสาหกรรมที่มีลักษณะทางสังคมซับซ้อนในการจัดวางระบบการจัดหาวัตถุดิบเพื่อการผลิต การจำหน่าย และต่อมาเมื่อมนุษย์สามารถเรียนรู้ธรรมชาติและปรากฏการณ์ในธรรมชาติได้มากขึ้น สามารถตั้งทฤษฎีอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ ผลิตเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และนำคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นเครื่องมือทางด้านข้อมูลข่าวสาร และระบบเครือข่ายโยงใยกัน ทำให้ผู้คนทั้งโลกสามารถรับรู้ข่าวสารได้ทัดเทียมกันในเวลาอันใกล้เคียง เข้าสู่ยุคสังคมข่าวสาร ระบบสังคมการเมืองและเศรษฐกิจจึงมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนสูงขึ้น (ศึกษานิเทศก์ 2541 : 1) จากสภาพสังคมไทยปัจจุบัน พบว่าการจัดการศึกษามีคุณภาพแตกต่างกันมากระหว่างเมืองกับชนบท โรงเรียนขนาดใหญ่กับ

โรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านมาประสบการณ์ของผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงไม่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมตามกระแสโลกาภิวัตน์ ส่วนใหญ่จะถูกหลอกลวงชักจูงให้กระทำผิดได้ง่าย (ศึกษาริการ 2541 : 11) โดยเฉพาะการทำผิดเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ให้ข้อมูลการแพร่ระบาดของยาเสพติด พบว่า ผู้ใช้ยาเสพติดเป็นนักเรียนและเยาวชนอายุไม่เกิน 25 ปี ร้อยละ 82.4 (เชียรใหญ่สามัคคีวิทยา 2542 : 12) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถในการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าสู่สถานศึกษา และพัฒนายาเสพติดให้แทรกอยู่ในผลิตภัณฑ์ของใช้ประจำวันต่างๆ ที่สามารถหาซื้อได้ง่าย เช่น สารระเหย กาว ทินเนอร์ สีทาบ้าน ยากระตุ้นประสาท ยาม้า (แอมเฟตามีน) ยาอี ยาเลฟ ยาเค ฯลฯ ทำให้เยาวชนสามารถรับเอายาเสพติดและเสพติดได้ง่าย (สามัญศึกษา ม.ป.ป. : 59) จากสภาพปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาวมุ่งให้โรงเรียนปลอดยาเสพติด ปลอดสื่อลามก ปลอดการพนัน และปลอดจากการทะเลาะวิวาท ในส่วนของการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกิจกรรมให้โรงเรียนดำเนินการ เช่น กิจกรรมการเดินรณรงค์โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม การจัดอบรมนักเรียนแกนนำ การตรวจสุขภาพ การบำบัดรักษา การจัดกิจกรรมกีฬา การประกวดเรียงความ ภาพวาด การสร้างสภาพแวดล้อม ห้องเรียนสีขาว การเยี่ยมบ้านนักเรียน การจัดแสดงดนตรี และการจัดกล่องรับเบาะแส (สามัญศึกษา ม.ป.ป. : 8)

สาเหตุสำคัญของการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชน คือ การถูกชักจูงจากกลุ่มเพื่อน ความอยากทดลอง (คณะอนุกรรมการทำงานฝ่ายวิจัย ปปส. สร. 2524) ผลการศึกษาของสนธิสัมพันธ์ และคณะ (2535 : 321 – 322) พบว่า ผู้ติดยาเสพติดส่วนมากมีการศึกษาต่ำ ออกจากสถานศึกษาแล้ว ผู้ติดยาเสพติดส่วนมากเป็นผู้ชาย เป็นโสด ฐานะครอบครัวระดับปานกลาง และยากจน ความบกพร่องของครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงหันไปหายาเสพติด ยาเสพติดที่หาได้ง่าย คือ เฮโรอีน กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการเสพยาเป็นส่วนมาก ส่วนใหญ่เคยผ่านการรักษาพยาบาลมาแล้วแต่หันไปเสพใหม่ สาเหตุสำคัญที่จูงใจในการเสพยาเสพติด คือ ความอ่อนไหวทางจิตใจ สภาพแวดล้อม อยากทดลอง เพื่อนชักชวน และผลการศึกษาของอาทิ ครุศากยวงศ์ (2542 : 64 – 71) เรื่องความรู้เกี่ยวกับยาบ้าของนักเรียน นักศึกษาในเขตภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า นักเรียน นักศึกษามีความรู้น้อยมากในเรื่องประเภทของยาบ้า และผลของการจัดทำรายงานวิจัยแนวการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดของ

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2541 : 4-5) พบว่า กลุ่มนักเรียนในโรงเรียนเริ่มเสพยาเสพติดครั้งแรกในช่วงวัยรุ่น โดยเริ่มจากบุหรี่ปริมาณ เล็ก กัญชา และเฮโรอีน โดยมีสาเหตุมาจากถูกเพื่อนชักจูงความอยากลอง ความเชื่อว่าจะทำให้เกิดความสุข ผ่อนคลายความตึงเครียด และไม่มีความรู้ความเข้าใจในโทษของยาเสพติด และพบว่าเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด มีความภูมิใจในตัวเองและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติดจะสามารถปฏิเสธการชักจูงให้ใช้ยาเสพติดได้ นอกจากนี้ผลการศึกษาสภาพการใช้ยาเสพติดในสถานศึกษาของประเสริฐ ต้นสกุล และคณะ (2530 : 77 - 78) พบว่า สารเสพติดที่นักเรียนใช้กันมาก 5 อันดับแรก คือ เหล้า บุหรี่ กัญชา สารระเหย และยากระตุ้นประสาท และพบว่านักเรียนมีความเข้าใจในผลดี ผลเสีย และพิษภัยของยาเสพติดต่างๆ ที่ดีขึ้นกว่าเดิม และมีเจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดว่าเป็นอันตรายมากที่สุด

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการมัธยมศึกษาของประเทศไทยได้กำหนดนโยบายการกระจายอำนาจการบริหารโดยการจัดโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในสภาพภูมิศาสตร์เดียวกันรวมกันเป็นสหวิทยาเขต เพื่อร่วมกันจัดองค์การบริหารงานภายในสำหรับสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ประกอบด้วยโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเชียรใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน พื้นที่ของสหวิทยาเขตเชียรใหญ่เป็นพื้นที่แพร่ระบาดและเป็นทางผ่านของยาเสพติดทุกชนิด และโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนในสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสีขาวเพื่อจัดกิจกรรมรณรงค์ บำบัด ฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด จากข้อมูลรายงานผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นปีพุทธศักราช 2542 พบว่า มีนักเรียนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจำนวนมาก ปัญหาก็คือว่านักเรียนในโรงเรียนสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และเจตคติที่พึงประสงค์เกี่ยวกับยาเสพติดมากนักน้อยเพียงไร มีความแตกต่างกันหรือไม่ระหว่างเพศ ระหว่างระดับการศึกษา และระหว่างโรงเรียน เพื่อจะได้ข้อมูลเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาเสพยาเสพติดในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากปัญหาการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อหาคำตอบ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และเจตคติต่อยาเสพติดของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และเจตคติต่อยาเสพติดของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และเจตคติต่อยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และเจตคติต่อยาเสพติดของนักเรียนระหว่างโรงเรียนในสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความรู้และเจตคติที่พึงประสงค์เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนในสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ในระดับมาก
2. ความรู้และเจตคติที่พึงประสงค์เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนในสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความแตกต่างกัน
3. ความรู้และเจตคติที่พึงประสงค์เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนในสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความแตกต่างกัน
4. ความรู้และเจตคติที่พึงประสงค์เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนในสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างโรงเรียนในสหวิทยาเขตมีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2544 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2,325 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2544 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 331 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางอัตราส่วนของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970 : 608) ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กำหนดสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน จัดแบ่งนักเรียนเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ในแต่ละระดับแบ่งเป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิง แล้วสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามบัญชีรายชื่อนักเรียนของแต่ละโรงเรียน

2. ตัวแปรในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น

2.1.1 เพศ

2.1.2 ระดับการศึกษา จำแนกเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1.3 โรงเรียน โรงเรียนในสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่

- 1) โรงเรียนเชียรใหญ่
- 2) โรงเรียนเชียรใหญ่สามัคคีวิทยา
- 3) โรงเรียนวิเชียรประชาสรรค์ และ
- 4) โรงเรียนธัญญาวาสศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

2.2.2 เจตคติต่อยาเสพติด

3. เวลาที่ศึกษา ปีการศึกษา 2544

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **โรงเรียน** หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยโรงเรียนจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเชียรใหญ่ โรงเรียนเชียรใหญ่สามัคคีวิทยา โรงเรียนวิเชียรประชาสรรค์ และ โรงเรียนธัญญาวดีศึกษา

2. **ยาเสพติด** หมายถึง สารหรือยาที่รับเข้าสู่ร่างกายโดยการรับประทาน ฉีด สูบ หรือดม ติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้วทำให้มีผลต่อร่างกายและจิตใจต้องการที่จะเสพต่อไป ต้องการที่จะเพิ่มปริมาณให้มากขึ้น เมื่อถึงเวลาเสพแล้วไม่ได้เสพจะเกิดอาการอดหรืออยากยา เมื่อใช้เวลานานจะเกิดผลร้ายต่อสุขภาพกายและจิตใจผู้เสพ องค์การอนามัยโลกแบ่งยาเสพติดเป็น 9 ประเภท คือ (สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ม.ป.ป. : 5)

2.1 ประเภทฝิ่น ผลติภัณฑ์จากฝิ่น (Morphine Type) ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน และอนุพันธ์ของมอร์ฟีน

2.2 ประเภทแอมเฟตามีน (Amphetamine Type) ได้แก่ ยาบ้า

2.3 ประเภทบาร์บิทูเรท (Barbiturate Type) ได้แก่ ยาบาร์บิทูเรท ยาระงับประสาท ยากล่อมประสาท และยานอนหลับ

2.4 ประเภทโคคาอิน (Cocaine Type) ได้แก่ โบโคคา และโคคาอิน

2.5 ประเภทกัญชา (Cannabis Type) ได้แก่ ใบกัญชา และยางกัญชา

2.6 ประเภทสารทำให้ประสาทหลอน (Hallucinogen Type) ได้แก่ L.S.D. และเห็ดบางชนิด

2.7 ประเภทคாத (Khat Type)

2.8 ประเภทสารระเหย (Volatite Solvent Inhalant Type) ได้แก่ เบนซิน ทินเนอร์ น้ำยาล้างเล็บ

2.9 ประเภทสุรา (Alcohol Type) ได้แก่ เบียร์ ไวน์ เหล้า

3. **ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด** หมายถึง ความสามารถทางสมองในด้านความรู้ความจำ ด้านความเข้าใจ และด้านการนำไปใช้ ใน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด 2) สาเหตุการเสพยาเสพติด 3) ยาเสพติดที่ระบาดในประเทศไทย 4) ผลของการติดยาเสพติด และ 5) กฎหมาย บทลงโทษ การบำบัดและการป้องกันยาเสพติด ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในการวิจัยครั้งนี้วัดได้จากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดระดับมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. เจตคติต่อยาเสพติด หมายถึง ทำที่ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อยาเสพติด ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก 2 ลักษณะ คือ 1) เจตคติที่ไม่พึงประสงค์ต่อยาเสพติด หมายถึง การแสดงทำที่ ความรู้สึกพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ สนับสนุนปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และ 2) เจตคติที่พึงประสงค์ต่อยาเสพติด หมายถึง การแสดงทำที่ ความรู้สึกไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ยินดี ไม่ร่วมมือ และไม่ทำตาม เจตคติต่อยาเสพติดในการวิจัยครั้งนี้วัดได้จากแบบวัดเจตคติต่อยาเสพติดระดับมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และเจตคติต่อยาเสพติดของนักเรียนกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเชียรใหญ่
2. จากผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ และการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อยาเสพติดให้เหมาะสมกับสภาพกลุ่มนักเรียน
3. จากผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้โรงเรียนมีข้อมูลในเรื่องความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและเจตคติต่อยาเสพติดของกลุ่มนักเรียนต่างๆ ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับยาเสพติด